

مالکیت در دنیای مجازی

قدیم‌ترها گابریل گارسیا مارکز گفته بود بهتر است هر کسی کتاب را بعد از خواندن در یک جای عمومی مثل اتوبوس، مترو یا صندلی پارک جا بگذارد تا کتاب، صاحب بعدی‌اش را پیدا کند.

جام جم آنلاین: قدیم‌ترها گابریل گارسیا مارکز گفته بود بهتر است هر کسی کتاب را بعد از خواندن در یک جای عمومی مثل اتوبوس، مترو یا صندلی پارک جا بگذارد تا کتاب، صاحب بعدی‌اش را پیدا کند.

جا گذاشتن کتاب یا بخشیدن آن تا زمانی که شما از کتاب‌های چاپی حرف می‌زنید کار راحتی است، حتی این کار در برخی کشورهای اروپایی یک حرکت فراگیر و رایج است؛ کتابتان را جا بگذارید تا دیگران را در لذت خواندنش سهیم کنید، اما دنیا در حال تغییر است و سال گذشته برای اولین بار آمار فروش کتاب‌های دیجیتالی از کتاب‌های چاپی جلو زد. آیا تا به حال از خودتان پرسیده‌اید واقعا در دنیای مجازی مالک چه چیزی هستیم و شرکت‌ها چه چیزی به ما می‌فروشند؟

وقتی شما مالک یک دی‌وی‌دی فیلم یا کتاب یا یک سی‌دی موسیقی هستید، خیلی ساده می‌توانید آن را به کسی ببخشید چون پولش را داده‌اید و اختیارش را دارید. کتاب، فیلم، صفحه موسیقی و حتی این اواخر CDهای موسیقی جزو مایملک شخصی بودند و بعد از درگذشت فرد به بازماندگانش به ارث می‌رسیدند، اما ما در آستانه روزگاری ایستاده‌ایم که در آن دیر یا زود شکل مالکیت بر محتوا بکلی تغییر می‌کند. بنابراین بهتر است بدانیم در این جهان جدید ما بابت پولی که پرداخت می‌کنیم واقعا چه چیزی به دست می‌آوریم و مالک چه چیزی می‌شویم؟ بعد از مرگمان چه اتفاقی برای حساب‌های کاربری و سایر چیزهایی که در قالب محتوای دیجیتال خریداری می‌افتد؟ در حقیقت ماجرا از آنجا آب می‌خورد که قوانین مالکیت بر محتوا در سراسر جهان پیش از عصر دیجیتال نگاشته شده‌اند. بنابراین در مورد محتوای دیجیتال کاربرد ندارند.

موسیقی و ویدئو

احتمالا تعجب می‌کنید وقتی بدانید در بیشتر موارد خریدار یک محتوا را اجازه می‌کند، نه این که آن را بخرد. در حقیقت بیشتر شرکت‌ها به شما مجوز (licences) استفاده از یک فیلم یا موسیقی را می‌فروشند و نه خود آن را. البته وقتی موزیکی را روی دستگاه‌تان دانلود می‌کنید، می‌توانید آن فایل را به کسی ببخشید، اما نمی‌توانید از روی حساب آی‌تیونز یا گوگل پلی برای داشته‌هایتان بعد از مرگ یا ترک جهان مجازی تصمیم‌گیری کنید چون آنها در واقع مال شما نیستند. «این از یک دورنمای قانونی ناشی می‌شود که می‌گوید اصلا چیزی وجود ندارد که بخواهد بخشیده شود، حساب کاربری فقط یک مجوز برای استفاده بوده است. «این را جاس پوروال، وکیل حقوقی شرکت‌های رسانه‌ای دیجیتال می‌گوید. البته راه‌حل‌های دیگری وجود دارد؛ مثلا شما می‌توانید اکانت‌تان را در اختیار دیگران قرار دهید، اما باید ریسک معلق شدن اکانت از سوی شرکت را نیز بپذیرید. با این همه اگر قضات رای بدهند که مجوز استفاده قابل انتقال به غیر است، آن وقت کل ماجرا فرق می‌کند.

کتاب

درست مثل موسیقی و فیلم، کتابخانه مجازی نیز همزمان با مرگ خود می‌میرد و نمی‌تواند صاحب بعدی آن را در وصیت‌نامه مشخص کند. به همین دلیل قبل از مرگ هم نمی‌توان آن را به کسی بخشید. مثلا آمازون در شرایط قبل از خرید به کاربران کیندل فایر می‌گوید: «خرید و دانلود محتوا از وبسایت آمازون در قالب خرید از فروشگاه کیندل فقط توسط خریدار اصلی قابل استفاده است.«

نکته: تعجب خواهید کرد اگر بدانید در بیشتر موارد شما برای اجازه یک محتوای دیجیتال مثل فیلم، موسیقی کتاب دیجیتال یا نرم‌افزار پول پرداخت می‌کنید و در واقع مالک آن محتوای دیجیتال نیستید.

این جمله می‌گوید محتوای کتابخوان‌های کیندل را نمی‌شود مثل یک کتاب حقیقی به کسی بخشید. بنابراین نمی‌شود یک کتاب را از یک دستگاه به دستگاه دیگری منتقل کرد یا این که مجموعه‌ای از کتاب‌ها را بین رفقا یا خانواده تقسیم کرد. البته می‌شود دستگاه کتابخوان را به کسی بخشید، اما باز هم پای استفاده از حساب کاربری به میان کشیده می‌شود و این یعنی شما فقط می‌توانید آن را به اشخاص مطمئن بسپارید. به نظر می‌رسد فروش کتاب به صورت دیجیتال پایانی باشد بر فرهنگ جا گذاشتن تعمدي کتاب در جایی برای آن که صاحب بعدی خود را پیدا کند. از این پس همه فقط باید کتابخانه‌های دیجیتالی را جمع‌آوری کنند که غیرقابل انتقال است.

شبکه‌های اجتماعی

«#; بیشتر حساب‌های کاربری شبکه‌های اجتماعی برای امنیت بیشتر تابع شرایط و مقرراتی است که حتی توسط مسئولان اجرایی شبکه هم قابل دسترسی نیست. «#; این را نیک رود، عضو انجمن وکلای متخصص امور شبکه‌های اجتماعی می‌گوید. او ادامه می‌دهد: «#; آنها از این که کنترل یک اکانت حاوی اطلاعات شخصی را به کسی بسپارند، هراس دارند. «#; بسیاری از آنها در شرایط و ضوابط ذکر کرده‌اند که: «#; شما نمی‌توانید حسابتان را به شخص دیگری بدون کسب اجازه ما منتقل کنید. «#;

بنابراین وقتی شخص از دنیا می‌رود دیگر نمی‌تواند درخواست کسب اجازه کند و اکانتش برای همیشه غیرقابل دسترسی می‌شود. فقط در صورتی که بازماندگانش مدرک قابل قبولی از مرگ او ارائه کنند، آن وقت می‌شود صفحه‌اش را به یک صفحه یادبود – که دیگران می‌توانند ببینند – تغییر داد. فلیکر به عنوان سایت به اشتراک‌گذاری به شما این حق را می‌دهد که تنها حسابتان را حذف کنید، اما نمی‌توانید آن را به شخص دیگری ببخشید یا منتقل کنید.

شبکه‌های ابری

حالا تا زمانی که فیلم یا موسیقی قابل دانلود بود مشکل کمتر بود و می‌شد فایل‌های دانلود شده را به کسی بخشید، اما سیستم‌های ذخیره‌سازی ابری و تماشا و گوش‌دادن آنلاین موسیقی این‌طور نیست. مثلاً اپل بصراحت درباره سیستم‌های کلود می‌گوید که اکانت قابل انتقال به هیچ‌کس نیست و فقط صاحبش اجازه استفاده از آن را دارد. همچنین اپل می‌گوید به محض این که مدرکی مبنی بر مرگ فرد دریافت کند، حساب را غیرفعال و محتوای آن را پاک می‌کند. بنابراین اگر فکر می‌کنید جهان دیجیتال در بعد مجازی برای شما جاودانگی فراهم می‌کند، در اشتباه هستید. به نظر می‌رسد بعد از مرگ یک انسان، هویت مجازی او در دنیای دیجیتال نیز می‌میرد.

علی رنجبران / جام‌جم